

Oponentský posudek dizertační práce Věry Halabíkové Lidské embryo v perspektivě technik reprodukční medicíny. Od kdy člověk začíná být lidskou osobou.

Autor posudku:

MUDr. ThLic. Jaromír Matějka, Ph.D., Th.D.,

Katedra teologické etiky a spirituální etiky KTF UK,

Ústav etiky a humanitních studií 3. LF UK

Autorka ve své práci přináší pro české prostředí shrnující přehled o myšlení v otázce statusu lidského embrya. Podobné práce se v českém prostředí objevily již několikrát. Práce Věry Halabíkové se k nim řadí. Od jiných českých prací se liší podrobností zpracování tématu. Přináší také v českém prostředí prakticky neznámou situaci v italské diskuzi. Práce je svědectvím o tom, jakým způsobem se diskuze v českém prostředí a v katolické církvi vede. To je její velký přínos a svědectví.

Práce nemá explicitně pojmenovanou metodologii a nemá jasně pojmenovaný cíl práce.

Práci tedy chápu jako deskriptivně-přehledovou. Detailně popisuje současnou debatu o problému, zdá se mi však, že nepřispívá k jejímu řešení.

Přiznává-li autorka status osoby lidskému embryu již od početí a tvrdí, že východiskem pro tento argument musí být pouze východisko katolické církve, lze pak vytýkat těm, kdo se s učením katolické církve z jakéhokoliv důvodu neidentifikují, že embryo za lidskou osobu nepovažují? Pro tyto osoby je přece z jakýchkoliv důvodů katolická argumentace nepřijatelná. Práce ukazuje hranici mezi teologickou a sekulární etikou jako nepřekročitelnou. Je to skutečně tak? Mohou tedy zástupci sekulární etiky uvažovat jinak, než uvažují? A mohou tedy být potom za případnou likvidaci embryí – lidských osob – zodpovědni?

Nedalo by se – v ochraně života – argumentovat tak, jak například Giovanni Maio, který vychází z principu spravedlnosti a říká, že „tak jak se všichni chovali k němu, když byl ještě embryo, tedy, že mu dovolili se narodit, měl by se i on chovat k nynějším stávajícím embryům“? Spravedlnost je přece pojem, ke kterému nezbytně nutně katolicko-teologickou argumentací nepotřebujeme. Na druhou stranu je Maiově argumentaci možné namítnout, že

nevysloveně již považuje embryo za osobu, nebo klade na jednajícího požadavek spravedlivého jednání vůči embryu.

Autorka v závěru práce říká, že se člověk musí přiklonit na katolickou nebo na sekulární stranu diskuze. Podle jakých kritérií se však jednotlivec v takových situacích rozhoduje? Ta kritéria jsou pouze subjektivní, protože jsou to kritéria jednotlivce, vycházejí z jeho osobních dějin, tedy z emocionálně vnímaného příběhu osobního lidského života. Proto je takové napětí v diskuzi, poněvadž jde o napětí mezi ontologií a lidským příběhem. To, co by si současná zákopová válka v tomto tématu zasloužila, je hledání cest k jejich překonání, nikoliv přehled střeliva, která může ta která strana na tu druhou stranu vypálit. Překlenující diskuze je v zásadě nutná, argumentační zákopová válka nikoho moc nepřesvědčuje a také nepřispívá k řešení tolik bolestných životních situací konkrétních lidí, kteří hledají pomoc v technologiích reprodukční medicíny.

V témže závěru (s. 176) autorka píše: „Při své práci jsme dospěli k závěru, že empiricky sice nelze zjistit, zda lidské embryo, zvláště v rané fázi vývoje, již osobou je nebo ještě není. Embryo nelze vložit pod mikroskop a pozorovat, zda k vlití duchové duše již skutečně došlo nebo ještě ne.“ To přece snad ani nikdo neočekává. Přiznávám se, že mě tato věta poněkud zarazila. Nemůže ale znamenat, že se ontologický personalismus nebezpečně přibližuje naturalistickému chybnému závěru?

Autorka se nijak ze sekulární etiky nijak nepoučuje. Proto kladu otázku, zdali by se katolická etika nemohla diferencovaně poučit z toho, co tvrdí etika sekulární? Vždyť přece momenty jako zahrnutí embrya v děloze, bijící srdce, pohyby plodu nebo porod jsou momenty s velkým symbolickým významem. Jsou symboly života a jako takové jsou sympatickým pozitivním směřováním k jeho respektování. Ano, není to ontologický argument, ale řídíme se v životech vždy jen a pouze ontologií?

Na závěr mého posudku dodávám, že i když sám pokládám otázky, které možná východisko ontologického personalismu zpochybňují, považuji zánik lidského embrya v každé fázi jeho vývoje za konec života lidské osoby.

Řemeslně je práce zpracována dobře, nemám k ní zvláštní výhrady.

Práci **doporučuji k obhajobě** a prosím kandidátku, aby na některé z položených otázek během obhajoby odpověděla.

V Praze, 29. 5. 2017

Jaromír Matějka, v. r.